

NARRATIEWE PASTORALE VERSORGING SAAM MET KINDERS IN
LAERSKOLE: 'N ONDERSOEK NA DIE ETIESE DILEMMAS VAN "LOOSIT" AS 'N
RELEVANTE, EVANGELIES-KONTEKSTUELE MODEL

deur

LIZELLE LÖTTER

voorgelê ter gedeeltelike vervulling van die vereistes vir
die graad

MAGISTER TEOLOGIE

in die vak

PRAKTIËSE TEOLOGIE
IN SPESIALISERING PASTORALE TERAPIE

aan die

Universiteit van Suid-Afrika

STUDIELEIER: Ms. E NIEHAUS
Medestudieleier: Prof. A P Phillips

JUNIE 2005

Verklaring:

Ek verklaar hiermee dat

"NARRATIEWE PASTORALE VERSORGING SAAM MET KINDERS IN LAERSKOLE: 'N ONDERSOEK NA DIE ETIESE DILEMMAS VAN "LOOSIT" AS 'N RELEVANTE EVANGELIES-KONTEKSTUELE MODEL ."

my eie werk is en dat ek alle bronne wat ek gebruik of aangehaal het deur middel van volledige verwysings aangedui en erken het.

Lizelle Lötter
31924515

Abstrakte:

Loosit is 'n pastorale versorgingsmodel vir laerskool kinders in Suid Afrika en word in hierdie studie ondersoek. **Loosit** bestaan uit 'n reeks dramas wat saam met 'n dissipelskaprogram by laerskole aangebied kan word. Hierdie dramas, humoristies dog relevant in konteks tot kinders, speel af in 'n stel wat skooltoilette naboots. Kinders word in aanbiedings aangemoedig om vir die hoofkarakter Oom Jani Tor te skryf en hulle brieve in 'n 'toiletposbus' te pos. Temas waarop daar in hierdie projek gefokus word, is probleme met maats, sosiale druk, gesinssiteemprobleme asook die dood. In hierdie werk gaan daar spesifiek gekyk word na die etiese dilemmas rondom Loosit as 'n model van pastorale versorging saam met kinders.

Sleutel terme:

Narratiewe terapie; evangelies-konteksteule teologie; pastorale versorging saam met kinders; laerskole; relevant, humoristies; deelnemende aksienavorsing; toilette, drama, terapie deur briewe.

Abstract:

Loosit is a pastoral care model which may be applied to primary school children in South Africa and the use thereof is explored in this research project. Loosit consists of a series of plays as well as a discipleship program. These plays, humoristic yet contextually relevant to children, are done on a set resembling school toilets. Children are encouraged to write to the leading character, Uncle Jani Tor, and to post the letters in the 'toilet' post box. Themes focused on in this project are problems with friends, social pressure, problems in the family and death. There is a specific focus on the ethics of Loosit as a model of pastoral care applicable to children.

Keywords:

Narrative therapy; Evangelical-Contextual theology; pastoral care of children; primary schools, humoristic; participatory action research; toilets; drama, therapy through letters.

Dankie

EK DRA HIERDIE VERHANDELING UIT DANK OP AAN:

My ouers: Ek weet dat as dit nie was vir ondersteunende ouers wat in my geglo het nie, sou ek nie vandag hier gewees het nie. Dankie Pa vir al jou geduld, dankie vir 'n liefde vir boeke en kennis. Dankie Ma dat jy my geleer het om regtig vir mense om te gee. Elke kind wat deur Loosit geraak word is ook asgevolg van julle. **Ek is baie lief vir julle.**

My Grootouers: Dankie vir my twee ouma's en my oupa wat elke dag van hulle lewens vir my bid. In die donker dae gee julle gebede my krag. Dankie!!

Vriende en Kollegas: Dankie vir ondersteuning, geduld en begrip in die proses van navorsing.

Jan en Tertia: Dankie dat ek elke dag my droom kan uitleef.

Elonya: Dankie vir al die saam dink, moed in praat en honderde papiertjies met notatjies. Dankie dat jy van die begin af in my en ook in **Loosit** geglo het. Jy het hierdie proses 'n leer ervaring duisend gemaak. Jy is 'n ekstra myl mens. Dankie!!

Denise: Dankie vir al die spelfoute se regmaak.

Vir al die akteurs: Dankie dat julle die sin in my toilette-storie sien. Dankie vir al die opstel en afslaan en oefen. Andries dankie vir jou "special" hart vir Laerskole.

Vir al die kinders: Dankie vir julle entoesiasme rondom **Loosit**. Dankie dat julle gesiggies in moedelose dae by my kom spook.

My eerste liefde: Aan God, wat nie **net** 'n plan het vir my lewe nie, maar ook my dag na dag **instaat** stel en leer droom. Dankie dat ek kan weet... dit is U wat my laat wen.

INHOUDSOPGawe

Verklaring

i

Abstrakte

ii

Abstract

iii

Dankie

iv

HOOFSTUK 1

KERK... KIND... KLEEDKAMERS...?

1.1.	DIE KERK EN KINDERBEDIENING	1
1.1.1	Kinderbediening as 'besighou' bediening?	2
1.2.	MY POSISIE	5
1.3.	VAN KERK TOT BY LAERSKOOL	7
1.3.1	Redes vir laerskole as 'n keuse vir 'n bedieningsarea	7
1.4.	NAVORSINGSVRAAG EN DOELWITTE	7
1.5	NAVORSINGSBENADERING	8
1.6	ETIESE OORWEGINGS	12
1.7	HOOFSTUKINDELING	14

HOOFSTUK 2

TOILETTE EN/OF PREEKSTOEL: TEORETISE RAAMWERK

2.1	SOSIALE KONSTRUKSIE	15
2.1.1	Dekonstruksie en diskfers	17
2.2	BENADERINGS VAN PASTORALE VERSORG	18
2.2.1	Die konfessionele benadering	18
2.2.2	Die korrelatiewe benadering	19
2.2.3	Die kontekstuele benadering/teologie	19
2.2.3.1	Die Evangelies-kontekstuele benadering	21
2.2.3.2	Die profetiese rol van die kerk	22
2.3	PASTORALE VERSORGING EN KINDERS	24
2.3.1	Diskoerse van die pastorale versorging van kinders	24
2.3.2	Die omvang van pastorale versorging	26
2.4	DIE GEBRUIK VAN NARRATIEWE BENADERING IN DIE PASTORALE VERSORGING VAN KINDERS	27
2.4.2	Narratiewe vraagstelling	29
2.4.2	'Re-membering' map	30
2.5	OPSOMMING VAN HOOFSTUK	31

HOOFSTUK 3

DRAMA IN DIE TOILETTE: LOOSIT AS 'N MODEL VAN PRAKTYK

3.1	BEGINSELS WAT AS BELANGRIK BESKOU WORD IN DIE MODEL	32
3.1.1	Relevant ten opsigte van kinders	32
3.1.1.1	Die ontwikkelingsfase van kinders	33
a)	Verskillende ontwikkelingsteorieë	33
b)	Kleuterjare	34
c)	Middelkinderjare	34
d)	Adolesensie	35
e)	Die betekenis van die ontwikkelingsfases vir hierdie werk	35
3.1.2	Humor	36
3.1.2.1	Speelsheid as 'n deel van humor	38
3.2	DIE UITEENSETTING VAN LOOSIT AS 'N MODEL	38
3.2.1	'n Algemene oorsig van die model	39
3.2.2	Die naam en logo	39
3.2.3	Die toneelstuk	39
3.2.3.1	Die stel	39
a)	Ontleding van die stel	40
b)	Die klank en beligting	41
c)	Die hantering van die stel	42
3.2.3.2	Die karakters	42
a)	Laventri en Longdrop	43
b)	Oom Jani Tor	43
c)	Die ander karakters	44
3.2.3.3	Die gebruik van musiek	44

3.2.4	Nasorg	49
3.2.4.1	<i>Die posbus</i>	49
3.2.4.2	<i>Die beantwoording van die briewe</i>	50
a)	Die proses en rekenaarstelsel	50
b)	Die ontleding van die inhoud van 'n brief	53
c)	Die ontleding van 'n voorbeeld van 'n brief	55
d)	Hulp en etiese aspekte	56
3.2.4.3	Ander maniere wat gebruik word om die briewe meer kindervriendelik te maak.	59
3.2.4.4	<i>Die Bybelstudieaktiwiteit</i>	59
3.3	OPSUMMING	61

HOOFSTUK 4

STEMME VANUIT KLEEDKAMERS: KINDERS EN PROBLEEMAREAS WAT

LOOSIT AANSPREEK 62

4.1	DIE EVANGELIES - KONTEKSTELE WAARDES EN DIE PROBLEEMAREAS	64
4.2	PROBLEME MET MAATS	67
4.2.1	Kinders se stemme rondom probleme met maats	67
4.2.2	Beperkte literatuurstudie rondom laerskoolkinders se probleme met maats	68
4.2.3	Narratiewe praktyke rondom die probleme met maats	71
4.2.4	Dialoog uit die drama rondom probleme met maats	72
4.2.5	Die aanspreek van verwerping deur dramas	74
4.2.6	Die Evangeliese klem van die tema	77
4.2.7	Die aanspreek van probleme met maats deur die briewe	77
4.3	DRUK	79
4.3.1	Kinders se stemme rondom druk	79
4.3.2	Beperkte literatuurstudie rondom laerskoolkinders se probleme met druk	79
4.3.3	Narratiewe praktyke rondom druk in kinders se lewens	80
4.3.4	Dialoog uit die drama rondom druk	83
4.3.5	Die aanspreek van druk deur dramas	84
4.3.6	Die Evangeliese klem van die tema	87
4.3.7	Die aanspreek van druk deur die briewe	87
4.4	GESINSISTEEMPROBLEME	89
4.4.1	Kinders se stemme rondom gesinsisteemprobleme	89
4.4.2	Beperkte literatuurstudie rondom gesinsisteemprobleme in laerskoolkinders se lewens	90
4.4.3	Narratiewe praktyke rondom gesinsisteemprobleme in kinders se lewens	92
4.4.4	Dialoog uit die drama rondom gesinsisteemprobleme	94
4.4.5	Die aanspreek van gesinsisteemprobleme deur dramas	95
4.4.6	Die Evangeliese klem van die tema	97

4.4.7 Die aanspreek van gesinsisteemprobleme deur die briewe	98
4.5 DIE DOOD	99
4.5.1 Kinders se stemme rondom die dood	99
4.5.2 Beperkte literatuurstudie rondom die dood in laerskoolkinders se lewens	100
4.5.3 Narratiewe praktyke rondom die dood in kinders se lewens	102
4.5.4 Dialoog uit die drama rondom die dood	103
4.5.5 Die aanspreek van die dood deur dramas	104
4.5.6 Die Evangeliese klem van die tema	105
4.5.7 Die aanspreek van dood deur die briewe	105
4.6 OPSOMMING	106

HOOFSTUK 5

LOOSIT... MOET DIE KETTING GETREK WORD?

5.1 INLEIDING	107
5.2 DIE PROBLEEM	107
5.3 DIE KERK IS VERANTWOORDELIK	110
5.3.1 Kerke moet Laerskole begin sien as 'n plek vir pastorale versorging van kinders.	112
5.3.2 Moontlikhede vir die kerk om onderwysers te ondersteun	113
5.3.3 Moontlikhede vir die kerk om hande te vat met Maatskaplike dienste	114
5.3.4 Moontlikhede vir die kerk om ondersteuning te bied aan ouers	115
5.4 DIE TOEKOMS VAN LOOSIT: HELDER OF DONKER?	116
5.4.1 Terugvoer op die projek	116
5.4.1.1 Wat sê kinders	116
5.4.1.2 Wat sê skole	117
5.4.1.3 Wat sê ouers	118
5.4.1.4 Wat sê die kerk	118
5.4.2 Praktiese uitdagings	119
5.4.3 Emosionele uitdagings	120
5.4.3.1 Deelnemende aksienavorsing as terapie	121
5.5 GOD SE PLAN EN OPLOSSING	122
5.6 SLOT	124
6. BRONNELYS	125

Voorwoord

Ek wil graag u, die leser uitnooi om 'n deelnemer te wees in my soeke na 'n etiese pastorale versorgingsmodel met kinders. Om die ervaring van deelname te versterk, wil ek graag aan u sekere praktyke wat ek in hierdie verhandeling gebruik, verduidelik:

Bylaes: Dit is my ondervinding dat ek nie altyd gaan kyk na bylaes in werke nie. Ek sien dit dikwels nie as 'n geïntegreerde deel van die werk nie. In hierdie verhandeling kies ek dus om nie 'n aparte bylae te hê nie, maar eerder dit wat tradisioneel 'n bylae sou vorm as deel van die teks op die teenbladsy te integreer. Na my mening sal dit die verstaan van die projek vir die leser vergemaklik. Dit gee ook meer prominensie aan die praktiese werk in die model.

Skriftipe: Ek het ook gekies om 'n skriftipe te gebruik wat maklik deur kinders gelees kan word omdat hierdie skriftipe baie soortgelyk is aan die manier wat kinders geleer word om te skryf, met ander woorde "**a**" en nie "**A**" nie en "**g**" in plaas van "**G**".

DVD & CD: Om die teks te verryk sluit die verhandeling ook 'n "DVD" en 'n "CD" in. Op die "DVD" is daar uitreksels van Loosit vertonings. Op die "CD" is daar fotos van die projek. Beide die DVD en die CD kan deur 'n DVD-speler gespeel word of deur 'n rekenaar wat hierdie fasiliteite het.